

УДК 658.149.003.12:347.211:658.014.12

ОЦІНЮВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗАСАДАХ СТРУКТУРИЗАЦІЇ

Л. А. Квятковська, Л. Д. Воробйова

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук, 39600, Україна. E-mail: lubkv@yandex.ru

У статті визначені основні напрямки досліджень вітчизняних та закордонних учених у сфері формування інтелектуального капіталу підприємства, представлені визначення цього поняття. Обґрунтовано існуючі підходи до розуміння інтелектуального капіталу підприємств та запропоновано власне визначення. Виявлено основні проблеми оцінювання інтелектуального капіталу підприємства та його структурних елементів; узагальнено методологічні підходи до його оцінювання; запропоновано показники для аналізу людського, організаційного, споживчого капіталу та інтелектуального капіталу в цілому; обґрунтовано доцільність комплексних методів оцінювання інтелектуального капіталу при формуванні стратегії управління інтелектуальними активами підприємства.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, людський, організаційний, клієнтський капітал, методи оцінки інтелектуального капіталу, ділова репутація, імідж підприємства.

ОЦЕНКА ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО КАПИТАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ НА ОСНОВЕ СТРУКТУРИЗАЦИИ

Л. А. Квятковская, Л. Д. Воробйова

Кременчугский национальный университет имени Михаила Остроградского
ул. Первомайская, 20, г. Кременчуг, 39600, Украина. E-mail: lubkv@yandex.ru

В статье определены основные направления исследований отечественных и зарубежных ученых в сфере формирования интеллектуального капитала предприятия, представлены определения этого понятия. Обоснованы существующие подходы к пониманию интеллектуального капитала предприятий и предложено собственное определение. Выявлены основные проблемы оценки интеллектуального капитала предприятия и его структурных элементов; обобщены методологические подходы осуществления оценки; предложены показатели для анализа человеческого, организационного, потребительского капитала и интеллектуального капитала в целом; обоснована целесообразность комплексных методов оценки интеллектуального капитала при формировании стратегии управления интеллектуальными активами предприятия.

Ключевые слова: интеллектуальный капитал, человеческий, организационный, клиентский капитал, методы оценки интеллектуального капитала, деловая репутация, имидж предприятия.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОБОТИ. Економічні реформи в Україні потребують значних змін у ставленні до інтелектуального капіталу, усвідомлення його зростаючої ролі в системі факторів економічного розвитку в глобалізаційному середовищі. Розвиток економічної діяльності сучасних підприємств дедалі більше залежить від їх здатності генерувати нові знання і соціалізувати інтелектуальний ресурс для підвищення ефективності та прибутковості.

Значення інтелектуального капіталу як важливого стратегічного ресурсу суб'єктів діяльності у забезпеченні економічного прогресу актуалізує дослідження, спрямовані на пошук шляхів його ефективного застосування. Цій проблематиці приділили увагу багато відомих вчених-економістів. Розкриттю сутності категорії «інтелектуальний капітал» присвячені праці Е. Брукінга, В. Гейця, Дж. Гелбрейта, М. Кастельса, Е. Тоффлера, В. Іноземцева, Б. Леонтьєва, Л. Мельника [6, 7] та ін. Ними розроблена категоріальна база інтелектуального капіталу, з'ясована структура, розкрито його роль в цілому і окремих складових на нинішньому етапі. Аналіз наукових публікацій свідчить, що теорія інтелектуального капіталу виникла достатньо недавно і перебуває у фазі становлення. На підставі узагальнення наукових доробок можна стверджувати, що інтелектуальний капітал є сукупністю здібностей та знань, які мають

економічну цінність і використовуються у виробничій системі, орієнтованій на задоволення потреб суспільства з метою підвищення економічного потенціалу, його використання та одержання доходу.

Метою даної статті є визначення економічної сутності інтелектуального капіталу підприємства на основі дослідження еволюції підходів вчених щодо ідентифікації, класифікації та практичних методів виміру інтелектуального капіталу та ступеню їх внеску у розвиток системи економіки знань; розробка методологічних основ дослідження інтелектуального капіталу в контексті основи майбутнього росту підприємства, що дає змогу ефективно використовувати техніку, заощаджувати кошти і матеріальні засоби, вивільняє фінанси, підвищувати життєздатність учасників економічного процесу.

МАТЕРІАЛ І РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ. Поняття «інтелектуальний капітал» вперше було використано в 1969 році Дж. Гелбрейтом, але більш ґрунтовні наукові дослідження у цьому напрямку були проведені американськими дослідниками Л. Едвінсоном, М. Мелоуном та Т. Стюартом. Серед вітчизняних вчених особливої уваги заслуговують наукові розробки І. Журавльової, С. Ілляшенко, О. Кендюхова, А. Чухно [3, 10, 12].

Е. Брукінг ототожнює інтелектуальний капітал з нематеріальними активами, які є опорою існування і конкурентних переваг підприємства. Ключовими

складовими є людські активи (знання, досвід, творчі здібності та ін.), інтелектуальна власність, інфраструктурні і ринкові активи. В. Іноземцев вважає, що інтелектуальний капітал – це інформація і знання, які грають роль «колективного мозку», що акумулює знання працівників, інтелектуальну власність, накопичений досвід, організаційну структуру, інформаційні мережі, імідж підприємства. Б. Леонтьєв під інтелектуальним капіталом підприємства розуміє вартість всіх наявних інтелектуальних активів, включаючи інтелектуальну власність, природні та набуті розумові здібності та навички, а також накопичені бази знань і корисні відносини з іншими суб'єктами. Л. Мельник розглядає інтелектуальний капітал ширше – як розумові здібності людей у сукупності зі створеними ними матеріальними і нематеріальними засобами, які використовуються в процесі інтелектуальної праці. Таким чином, до складу інтелектуального капіталу включаються як нематеріальні, так і матеріальні активи. Вагомий внесок у розкриття поняття «інтелектуальний капітал» як об'єктивної економічної категорії зробив український вчений - економіст О. Кендюхов, який визначає інтелектуальний капітал як «...здатність створювати нову вартість інтелектуальних ресурсів підприємства, які представлені людським і машинним інтелектами, а також інтелектуальними продуктами, створеними ним самостійно або залученими зі сторони, як засоби створення нової вартості» [10].

У постіндустріальному суспільстві інтелектуальний капітал набуває особливої значущості, тому вважаємо за доцільне розширити визначення економічного поняття «інтелектуальний капітал» як продуктивної сили у вигляді невичерпного ресурсу, який реалізується в наслідок цілісного активного процесу формування нових знань, умінь та навичок, що забезпечує приріст первісного авансованого капіталу та зростання ринкової вартості компаній.

Інтелектуальний капітал є досить складною категорією. Не існує єдиної точки зору щодо трактування цієї категорії та виділення її складових елементів. Однією з найбільш відомих є класифікація, запропонована Л. Едвінсоном та використана у Scandia Navigator – методиці оцінювання інтелектуального капіталу організації, вперше застосованій великою компанією Scandia для аналізу власної діяльності (рис. 1) [8].

У загальному випадку в структурі інтелектуального капіталу виділяються три складові:

– Людський капітал (знання, навички, досвід, ноу-хау, творчі здібності, креативний спосіб мислення, моральні цінності, культура праці тощо);

Людський капітал – це частина інтелектуального капіталу, що має безпосереднє відношення до людини (знання, практичні навички, творчі й розумові здібності людей, їхні моральні цінності, культура праці) і відіграє особливу роль при проведенні інновацій та будь-якого

відновлення.

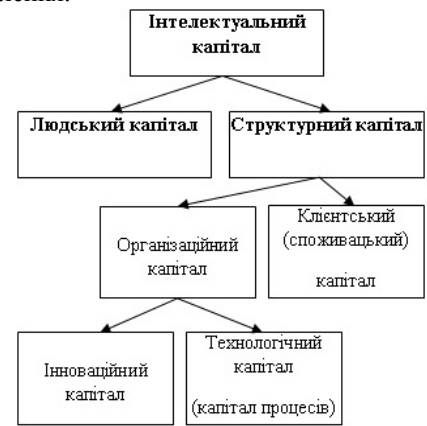

Рисунок – 1 Структура інтелектуального капіталу, використана у Scandia Navigator

Людський капітал формується як складова таких елементів (1):

$$ЛК = \sum P_i + КК + ІВ \quad (1)$$

де P_i – характеристики інтелектуального капіталу персоналу: $i = 1...3$ (1 – психологічні характеристики, 2 – професійні навички (компетенції), 3 – соціальні характеристики (ефективність праці, її напруженість, інтенсивність тощо); КК – ключові компетенції (індивідуальні та колективні, сформовані на основі бізнес-процесів, оргкультури та інформаційно-функціональної структури СГ); ІВ – інтелектуальна власність (індивідуальна та колективна).

З огляду на змістовну характеристику, управління людським капіталом зводиться до управління його застосуванням та управління резервами людського потенціалу. Інвестиції у формування та розвиток людського капіталу відрізняє високий ступінь ризику, набагато більше, ніж для фізичного капіталу. Це обумовлено тим, що період, після якого починається віддача від інвестицій у людський капітал, може досягати двадцяти і більше років, у той час як для фізичного капіталу цей показник значно менший. Інвестиції у людський капітал передбачають, що працівник протягом певного часу має оволодіти новими знаннями, інформацією, досвідом, навичками, після чого вони мають бути усвідомленими та сприятимуть якійсь зміні професійних підходів і виконуваних завдань [4].

– Організаційний капітал (патенти, ліцензії, ноу-хау, програми, товарні знаки, промислові зразки, технічне і програмне забезпечення, організаційна структура, корпоративна культура тощо [3]. Організаційний капітал – це частина інтелектуального капіталу, яка стосується організації в цілому і визначає її матеріальні, інтелектуальні та інноваційні засоби, які працівники компанії використовують у своїй діяльності; цей капітал здебільшого є власністю компанії і може бути відносно самостійним

об'єктом купівлі-продажу.

Систему показників, які визначають рівень організаційного капіталу можна згрупувати таким чином:

- науково-технічні – кількість ліцензій, патентів, ноу-хау, сума грошей, які витрачаються на НДДКР, кількість винаходів, промислових зразків, корисних моделей, які зроблені та впровадженні підприємством;

- інформаційні – вартість програмних продуктів, комп'ютерної техніки, витрати на створення і захист бази даних;

- інноваційно-інвестиційні – сума грошей, які виділяються на розробку інновацій, життєвий цикл інновацій, сума інвестицій в маркетингову та інноваційну діяльність, які створюють умови для освоєння нових напрямків діяльності, інновацій організаційного характеру.

- Споживчий капітал. Споживчий капітал – це сукупність стабільних та довготривалих відносин підприємства з економічними контрагентами, що сприяє зменшенню витрат та збільшенню прибутку в процесі діяльності підприємства. Складові споживчого капіталу [2]:

- система ділових зв'язків із економічними контрагентами;

- історія відносин з економічними контрагентами;

- інформація про економічних контрагентів (з якими вже взаємодіє підприємство та потенційні партнери);

- торговельна марка (бренд) підприємства та її продукції;

- ділова репутація та імідж підприємства;

- канали розподілу;

- система комунікацій.

Важливим аспектом оптимального управління є проведення оцінки рівня інтелектуального капіталу підприємства, яка дозволяє сформувати реальну вартість підприємства (з урахуванням інтелектуальних здібностей персоналу), і на цій основі прийняти раціональні управлінські рішення, що в подальшому сприяє підвищенню якості бізнесу, забезпеченню ефективності функціонування, а також капіталізації прибутку суб'єктів господарської діяльності [6]. У сучасній економічній літературі при оцінюванні інтелектуального капіталу він розглядається в чотирьох взаємопов'язаних аспектах:

- 1) цінність, що визначається як актив, здатний приносити дохід;

- 2) система, що являє собою сукупність взаємопов'язаних елементів;

- 3) процес, який відображає наявність відтворювальних характеристик, пов'язаних із кругообігом;

- 4) результат, що означає пріоритет у процесі споживання.

Аналізуючи сутність інтелектуального капіталу слід виходити з того, що його цінність завжди повинна розглядатися в співвідношенні з реально очікуваними результатами його використання і на цій підставі повинна виражатися відповідною

вартістю [11].

При оцінці інтелектуального потенціалу слід враховувати, що доля матеріальних активів в його складі незначна, а основна частина доходів генерується за рахунок ефективного використання та розвитку саме інтелектуальних активів.

Інтелектуальний капітал є неоднорідним за своєю структурою. Складність структури інтелектуального капіталу вимагає виокремлення показників для оцінки кожної його складової. Визначити вартість одних складових, наприклад, патентів, знаків для товарів і послуг, відносно просто. Оцінити інші, зокрема, організаційну структуру, здібності та знання працівників, набагато складніше. Тому для оцінювання його окремих елементів доцільно використовувати різні методики та підходи.

За ознакою можливості визначення розміру (величини) вартості, інтелектуальний капітал може оцінюватися (визначатися) прямим (витратним) методом (безпосередньо, відповідно до кошторису) та оцінюватися (визначатися) експертним методом.

Витратний метод оцінки вартості інтелектуального капіталу передбачає, що потенційний покупець, володіючи відповідною інформацією (кошторисом витрат) про предмет купівлі, не заплатить за нього більше, чим вартість іншого об'єкта в складі нематеріальних активів тієї же корисності.

Експертний (ринковий) метод оцінки вартості інтелектуального капіталу передбачає використання методу порівняльних продаж, тобто у прямому порівнянні оцінюваного об'єкта з іншим, аналогічним по якості, призначенню і корисності, який був проданий в зіставлений час на аналогічному ринку.

Діагностика інтелектуального капіталу дозволяє комплексно оцінити ефективність використання інтелектуальних ресурсів, які застосовуються підприємством для отримання наднормативного прибутку [10].

Основними етапами такої діагностики є: визначення величини та дослідження структури інтелектуального капіталу; оцінка рівня інтелектуалізації капіталу підприємства; аналіз й оцінка показників формування та використання ІК на основі детермінованої моделі; організаційно-інформаційне забезпечення процесу управління інтелектуальним капіталом.

Для оцінювання інтелектуального капіталу використовують різноманітні інструменти. Зокрема, N. Vontis було запропоновано розділити методи оцінки інтелектуального капіталу на групи:

- безпосередні методи (direct intellectual capital methods), засновані на безпосередній грошовій оцінці різних складових інтелектуального капіталу;

- методи ринкової капіталізації (market capitalization methods) – оцінюють різницю між ринковою вартістю і балансовою вартістю активів. Більшість дослідників схиляється до того, що вартісна модель інтелектуального капіталу, як вираження інтелектуальних переваг компанії, має наступний вигляд (2) [1]:

$$VIC = VC - (VA - VIA), \quad (2)$$

де VIC – вартість ІК; VC – ринкова вартість компанії; VA – підсумок балансу; VIA – вартість нематеріальних активів у складі балансової вартості.

- методи рентабельності активів (return on assets methods) – різниця між середньогалузевою рентабельністю активів і рентабельністю підприємства є додатковою ефективністю, яку генерує інтелектуальний капітал;

- індикаторні методи (scorecard methods), що оцінюють різні індекси та індикатори, які, як передбачається, впливають на величину інтелектуального капіталу.

Варто зазначити, що перші три групи методик відповідають відомим в теорії оцінювання витратному, доходному і порівняльному підходам. Остання група – єдина, яка передбачає неважливу оцінку. Для порівняльної вартісної оцінки інтелектуального капіталу найчастіше застосовується коефіцієнт Тобіна, який визначається за формулою (3) [5]:

$$K_t = \frac{V_{\text{ринк}}}{V_{\text{буд.}} + V_{\text{спор.}} + V_{\text{устатк.}} + V_{\text{зап.}}}, \quad (3)$$

де K_t – коефіцієнт Тобіна; $V_{\text{ринк.}}$ – ринкова вартість компанії, грош. од. $V_{\text{буд.}}$ – вартість будинків компанії, грош. од.; $V_{\text{спор.}}$ – вартість споруджень компанії, грош.од.; $V_{\text{устатк.}}$ – вартість устаткування компанії, грош.од.; $V_{\text{зап.}}$ – вартість запасів компанії, грош.од.

Різноманіття методичних підходів відображає різні уявлення їх авторів про сутність інтелектуального капіталу, його основні структурні компоненти та основні цілі проведення оцінки складових інтелектуального капіталу. Показників оцінки рівня та ефективності використання інтелектуального капіталу на підприємстві має бути узагальнено і систематизовано в стратегії управління інтелектуальним капіталом підприємства, під якою слід розуміти налагодження взаємодії елементів структури інтелектуального капіталу на підприємстві.

ВИСНОВКИ. Таким чином, інтелектуальний капітал – це нагромаджена у процесі інтелектуальної діяльності сукупність знань, досвіду, навичок, творчості, здібностей, взаємовідносин, що мають економічну цінність і використовуються у процесі виробництва з метою виробництва конкретних товарів, отримання доходу, забезпечують стійке інноваційне економічне зростання і соціальну стабільність у суспільстві. Раціональне управління інтелектуальним капіталом на підприємстві забезпечує оптимальний баланс між всіма його структурними елементами (людським, структурним, споживчим) та сприяє задоволенню потреб споживачів у високоякісних, ефективних, безпечних та доступних товарах, створенню

високого іміджу компанії як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. Розмаїття методів оцінювання інтелектуального капіталу підприємства дає змогу вибрати конкретний метод відповідно до потреб і особливостей управлінської ситуації. На основі дослідження методів оцінювання інтелектуального капіталу здійснено їх порівняння на відповідність основній меті та внеску у процес оцінювання характеристик інтелектуального капіталу підприємства, сформовано оптимальну систему оцінювання характеристик інтелектуального капіталу підприємства, Інтегральна оцінка інвестиційного капіталу дозволяє своєчасно обґрунтовувати вектори необхідних змін в його структурі й динаміці, що спрямоване на підвищення конкурентоспроможності і сталий розвиток підприємства. Запропоновані методичні підходи щодо вимірювання інтелектуального капіталу підприємства базуються на використанні витратних та експертних методів, передбачає врахування як кількісних, так і якісних параметрів його складових.

В перспективі досліджень існує необхідність систематизувати показники інтелектуального капіталу підприємства та запропонувати модель його комплексної оцінки з врахуванням синергетичного ефекту складових, яка би забезпечила об'єктивність оцінки інтелектуального капіталу для різних зацікавлених сторін: для інвесторів, які бажають зробити капіталовкладення; для власників, які хочуть залучити інвестиції тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бриль І. В. Стратегічний управлінський розвиток інтелектуального капіталу підприємства / І. В. Бриль // Вестник ІЭПИ НАН Украины. – 2010 – № 1. – С. 146–150.
2. Голишева Є. О. Роль і місце споживчого капіталу в системі інтелектуального капіталу підприємства [Електронний ресурс] / Є.О. Голишева – Режим доступу: http://essuir.sumdu.edu.ua/.../Golysheva_MUPIRPP...
3. Ілляшенко С. М. Сутність, структура і методичні основи оцінки інтелектуального капіталу підприємства / С. М. Ілляшенко // Економіка України. – 2008. – № 11. – С. 16–26.
4. Квятковська Л. А. Сучасні тенденції інвестування у людський капітал / Л. А. Квятковська // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. – 2013. – Вип. 1 (78). – С. 138–142.
5. Кравчук Н. О. Підходи до оцінки інтелектуального капіталу підприємства / Н. О. Кравчук // Інноваційна економіка. Науково-виробничий журнал. – 2013. – Вип. 8 (46). – С. 117–120.
6. Леонтьев Б. Б. Цена интеллекта. Интеллектуальный капитал в российском бизнесе / Б. Б. Леонтьев. – М.: Издательский центр “Акционер”, 2002. – 200 с.
7. Мельник Л. Г. Экономика информации и информационные системы предприятия / Л. Г. Мельник, С. Н. Ильяшенко, В. А. Касьяненко. – Сумы. – 2004. – 264 с.

8. Основи економічної теорії: підруч. / за заг. ред. проф. Л. С. Шевченко. – Х. : Право, 2008. – 448 с.

9. Понедільчук Т. В. Інтелектуальний капітал: сутність та методи оцінки [Электронный ресурс] / Т. В. Понедільчук // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2014. – № 6. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z..>

10. Ступнікер Г. Л. Формування і оцінка інтелектуального капіталу підприємства / Г. Л. Ступнікер // Економічний аналіз. – 2010. – Вип. 5. – С. 189–192.

11. Ступнікер Г. Л. Модель економічної діагностики інтелектуального капіталу / О. М. Вакульчик, Г. Л. Ступнікер // Економіст. – 2009. – №3. – С. 34–39.

12. Чухно А. Інтелектуальний капітал: сутність, форми та закономірності розвитку/ А. Чухно // Економіка України. - 2002. - №11. – С.48–55.

EVALUATION OF INTELLECTUAL CAPITAL OF AN ENTERPRISE BASED ON ITS STRUCTURE

L. Kviatkovska, L. Vorobyova

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

vul. Pershotravneva, 20, 39600, Kremenchuk, Ukraine, E-mail: lubkv@yandex.ru

Purpose. To determine the economic essence of intellectual capital on the basis of the study of the evolution of scientific approaches for identification, classification and practical methods of measuring intellectual capital; development of methodological bases of research of intellectual capital in the context of the foundations of future growth of the company. **Methodology.** In order to achieve the goal of scientific research the following methods have been used: historical and analytical synthesis, simulation, expert methods, synthesis in forming integral index.

Results. The article deals with the main directions of research of both domestic and foreign scientists' in the field of intellectual capital formation of enterprise and defines this notion. The existing approaches, to understanding the intellectual capital of companies, have been analyzed and a definition has been suggested. The basic problems of evaluating an enterprise's intellectual capital and its structural elements have been revealed; the methods of implementation have been generalized: the indicators for the analysis of human, organizational, consumer capital and intellectual capital as a whole have been suggested; expediency of complex methods of intellectual capital evaluation within the formation of intellectual asset management strategy of the enterprise has been studied. **Originality.** The mainstream problems of intellectual capital estimation have been determined, the expediency of complex using of different indicators and methods of the intellectual capital estimation with the obligatory adaptation to the peculiarities of every company has been shown. References 12, figures 1.

Key words: intellectual capital, human, organizational and customer capital, methods of intellectual capitalevaluation, business reputation, image of the company.

REFERENCES

1. Bryl, I. V. (2010), "Strategic management of intellectual capital development company", *Vestnyk YЭPY NAN Ukrayny*, no. 1, pp. 146–150.

2. Holysheva, Ye. O. "Role of consumer capital in the system of enterprise intellectual capital", available at: http://essuir.sumdu.edu.ua/.../Golysheva_MUPIRPP (accessed September 15, 2015).

3. Ilyashenko, S. M. (2008), "Essence, structure and methodological principles of assessment of intellectual capital company", *Ekonomika Ukrayiny*, no. 11, pp. 16-26.

4. Kvyatkovska, L. A. (2013), "Current trends of investment in human capital", *Transactions of Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University. Series "Economic Sciences"*, no. 1 (78), pp. 138–142.

5. Kravchuk, N. O. (2013), "Approaches to evaluating the intellectual capital of the company", *Innovatsiyna ekonomika. Naukovo-vyrobnychy zhurnal*, no. 8 (46), pp. 117–120.

6. Leontev, B. B. (2002), *Cena intellekta. Intellektualnyj kapital v rossijskom biznese* [Price intellect. Intellectual capital in Russian business], Izdatelskij centr "Akcioner", Moscow, Russia.

7. Melnik, L. G. (2004), *Ekonomika informacii i*

informacionnye sistemy predpriyatija [Economics of Information and Information Systems Company], Sumy, Ukraine.

8. Shevchenko, L. S. (2008), *Osnovy ekonomichnoyi teorii* [Foundations of economic theory], Pravo, Kharkiv, Ukraine.

9. Ponedilchuk, T. V. (2014), "Intellectual capital: the nature and methods of assessment", *Elektronne naukove fahove vidannja «Efektivna ekonomika», № 6*. available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z..> (accessed September 15, 2015).

10. Stupniker, H. L. (2010), "Formation and evaluation of intellectual capital company", *Ekonomichnyy analiz*, no. 5, pp. 189-192.

11. Stupniker, H. L. (2009), "The model of economic diagnostics intellectual capital", *Ekonomist*, no 3, pp. 34-39.

12. Chukhno, A. (2002), "Intellektualnyy kapital: the nature, forms and patterns of development", *Ekonomika Ukrayiny*, no. 11, pp. 48-55.

Стаття надійшла 10.10.2015